

Què és el discurs d'odi?

Què entenem per discurs d'odi?

En l'àmbit europeu, s'ha definit el discurs d'odi com el «... foment, promoció o instigació (...) de l'odi, la humiliació o el menyspreu d'una persona o grup de persones, així com l'assetjament, descrèdit, difusió d'estereotips negatius, estigmatització o amenaça pel que fa a esta persona o grup de persones i la justificació d'estes manifestacions per raons de "raça", color, ascendència, origen nacional o ètnic, edat, discapacitat, llengua, religió o creences, sexe, gènere, identitat de gènere, orientació sexual i altres característiques o condicions personals».

Recomanació núm. 15 de la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) del Consell d'Europa (2015).

Quan cal sancionar el discurs d'odi?

Totes les institucions europees consideren necessari sancionar els casos més greus de discurs d'odi. No obstant això, no tot el discurs d'odi és delictu o pot ser objecte de sanció administrativa o civil. Per això, cal diferenciar en cada context particular entre:

- **El discurs intolerant (o discurs d'odi no sancionable)**, que inclou el discurs d'odi que està emparat per la llibertat d'expressió. Tot i que este tipus de discurs no ha de ser sancionat, ha de ser combatut des d'altres estratègies, ja que suposa una greu amenaça per a la convivència i contribueix a perpetuar la discriminació de determinats col·lectius. La majoria del discurs d'odi existent tant en línia com fora de línia entraria en la categoria de discurs intolerant.
- **El discurs d'odi sancionable**, que inclou les formes més greus de discurs d'odi, constitueix un delictu o comporta una sanció administrativa o la reparació del dany causat per la via civil en un país determinat. Pel risc que suposa de

violació del dret a la llibertat d'expressió, la Recomanació núm. 15 de l'ECRI estableix que el discurs d'odi s'hauria de perseguir penalment **només en circumstàncies limitades** i que les penes haurien de reflectir sempre el principi de proporcionalitat. Segons esta recomanació, els estats haurien de perseguir el discurs d'odi només si pot **incitar actes de violència, intimidació, hostilitat o discriminació**.

Pel que fa a este criteri, és important destacar que el Tribunal Europeu de Drets Humans ha destacat en sentències com el cas Féret contra Bèlgica de 2009 que, perquè existisca discurs d'odi no cal que s'incite *directament o explícita* a la violència, sinó que **és suficient amb que s'incite a l'odi a l'injuriar, ridiculitzar o difamar certes parts de la població i els seus grups específics o la incitació a la discriminació**. De la mateixa manera, el Tribunal també aclaria que qualsevol restricció de la llibertat d'expressió «ha d'obeir a una necessitat social democràtica, que va més enllà de la lesió de drets individuals».

Alguns criteris per a valorar la gravetat del discurs d'odi són el **contingut i la forma** del discurs; **el clima econòmic, social i polític; la posició o condició de l'emissor; l'abast** del discurs, i els **objectius** del discurs. En particular, pel que fa a la posició de l'emissor, tenen especial rellevància els discursos emesos per polítics o persones amb responsabilitat pública. Així doncs, com es recull en la sentència abans esmentada: «Els discursos polítics que inciten a l'odi basat en prejudicis religiosos, ètnics o culturals representen un perill per a la pau social i l'estabilitat política per als estats democràtics.» Este tipus de discursos haurien de ser, per tant, objecte de restricció de la llibertat d'expressió.

Quins són els tipus principals de discurs d'odi?

Tota forma de discurs d'odi és discriminatòria cap a d'altres persones. Sovint estes persones són percebudes com diferents ("els altres"), bé per raó del seu origen, religió, gènere, orientació sexual o d'altres característiques o condicions personals.

Els grups vulnerables a l'odi varien en cada lloc i en cada moment històric. No obstant això, si ens situem en el moment actual i en el context europeu, és possible distingir una llista de grups vulnerables que són especialment susceptibles de ser objecte de discurs d'odi.

Segons la Recomanació núm. 15 de l'ECRI, els grups vulnerables a l'odi solen incloure persones sol·licitants d'asil i refugiades, les persones migrants, les persones negres, les comunitats de persones jueves i musulmanes, les persones gitanes i altres comunitats religioses, històriques, ètniques i lingüístiques minoritàries i les persones LGBTI.

A més d'estos grups, la recomanació destaca també que les dones, les persones sense recursos, els xiquets i jòvens pertanyents a estos grups i les persones amb diversitat funcional són especialment vulnerables a l'odi.

Tenint en compte estos grups vulnerables, es poden destacar com a tipus principals d'odi els següents:

- **Antigitanisme:** és una forma de racisme dirigit a les persones gitanes.
- **Antisemitisme:** prejudici, odi o discriminació cap a les persones jueves tant com a grup ètnic o religiós.
- **Aporofòbia:** rebuig de les persones sense recursos o sense llar.
- **Islamofòbia:** prejudici, odi o por cap a l'islam o les persones musulmanes.
- **LGTBIfòbia:** rebuig a les persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals i intersexuals.
- **Racisme:** creença que, per motiu de la raça, el color, l'idioma, la religió, la nacionalitat, l'origen nacional o ètnic, es justifica el menyspreu d'una persona o grup de persones o la noció de superioritat d'una persona o grup de persones.
- **Sexisme:** discriminació de les persones per raó de sexe. Com a conseqüència de la desigual relació de poder entre hòmens i dones en la societat, la forma més comuna de sexisme és la misogínia, el rebuig, odi o discriminació cap a les dones.
- **Xenofòbia:** prejudici, odi o por cap a persones d'altres països o cultures.

Quines són les causes i els efectes del discurs d'odi?

El discurs d'odi contribueix a crear un clima general d'intolerància que genera conseqüències molt concretes per als grups afectats i per a la societat en general.

Un dels objectius principals del discurs d'odi és difamar persones que formen part de grups vulnerabilitzats, per exemple a través de la difusió d'estereotips i rumors i d'assenyalar-los com a bocs expiatoris dels problemes de la societat, la qual cosa afecta la percepció que la població general té d'elles.

- A **nivell individual**, el discurs d'odi també afecta la percepció que els grups victimitzats tenen de si mateixos, la qual cosa pot afectar la seva **autoestima**. A més, les expressions de discurs d'odi poden incloure amenaces i arribar fins l'assetjament, cosa que sol provocar en les víctimes **ansietat i altres problemes de salut mental**, que en alguns casos extrems poden desembocar en **suïcidi**.
  - A **nivell social**, la difamació de grups vulnerabilitzats i la justificació de la discriminació que sol implicar el discurs d'odi pot generar **actituds discriminatòries**, tant per part de persones individuals com en els representants de les institucions públiques. Estes actituds inclouen sovint negar a estos grups l'accés a béns públics com l'ocupació, l'habitatge, la sanitat o l'educació, la qual cosa contribueix a la seua **exclusió i marginació**. Així mateix, els processos d'alteritat (percepció d'un grup de persones com diferents i aliens a la pròpia comunitat) i la deshumanització que comporta el discurs d'odi poden dur a determinades persones o grups a cometre actes de **violència**, tant contra propietats i/o elements simbòlics (com actes de vandalisme o de profanació), com contra persones (agressions físiques o sexuals, assassinat o terrorisme).
- En última instància, la història ha demostrat ja en massa ocasions que el discurs d'odi posa les bases per a formes extremes i generalitzades de violència

com el **genocidi**, que pretén l'aniquilació o extermini sistemàtic i deliberat d'un grup social.

La **piràmide de l'odi** representa les arrels de l'odi i les seues conseqüències.

On trobem el discurs d'odi?

En l'actualitat, el discurs d'odi es genera i propaga principalment a través de tres canals:

- **L'espai públic.** Una via de difusió és l'espai públic, on el discurs d'odi pot adoptar múltiples formes i produir-se en diversos contextos. En primer lloc, el discurs d'odi a l'espai públic es pot difondre a través de pintades en actes de **vandalisme contra propietats públiques o privades**, o en forma de **profanació de llocs de culte o cementiris**. En segon lloc, també pot produir-se al carrer o qualsevol altre lloc públic, adoptant la forma d'**insults o impropis** dirigits contra persones per la seua pertinença a col·lectius vulnerabilitzats. En tercer lloc, el discurs d'odi a l'espai públic també pot prendre la forma de **difamació indirecta** sobre estos col·lectius, per exemple en el context de mítings polítics o esdeveniments esportius. Finalment, en casos especialment greus, a l'espai públic el discurs d'odi també pot acompanyar **actes de discriminació, assetjament o agressions físiques**.
- **Internet.** Hui dia, internet és un dels principals espais de propagació de discurs d'odi. Algunes característiques del mitjà en línia, com la facilitat que

tenen les persones de romandre en l'anonimat o la seua naturalesa transnacional, faciliten la generació i l'extensió d'este discurs, i en dificulten la sanció. Així doncs, des de la generalització del seu ús en la dècada de 1990, **webs, blogs i fòrums** es van convertir ràpidament en espais privilegiats de difusió de l'odi. Més recentment, amb l'arribada de la web 2.0, les **xarxes socials i les aplicacions de missatgeria** han passat a ser l'espai principal de propagació d'este tipus de discurs.

- **Els mitjans de comunicació.** Els mitjans de comunicació de masses (en què la comunicació es transmet des d'un únic emissor a una audiència massiva) han jugat tradicionalment un paper molt rellevant en la generació i difusió del discurs d'odi. Encara que mitjans com la **premsa, la ràdio i la televisió** també poden generar discurs d'odi directament, és particularment rellevant la seua contribució a crear un clima social propici a este tipus de discurs, principalment a través de la seua facultat per a configurar l'agenda pública (què és notícia) i per a generar, normalitzar o reafirmar estereotips i prejudicis amb el tractament que fan de la diversitat. Per esta raó, és important tindre en compte que una **notícia poc contrastada o tendenciosa sobre un col·lectiu vulnerabilitzat o la reproducció no crítica del discurs d'odi d'altres emissors**, com pot ser el cas de polítics que formen part de moviments xenòfobs, també poden generar discurs d'odi.

**CONTROLAT
A LES XARXES!**

Abans que l'odi et controle a tu.

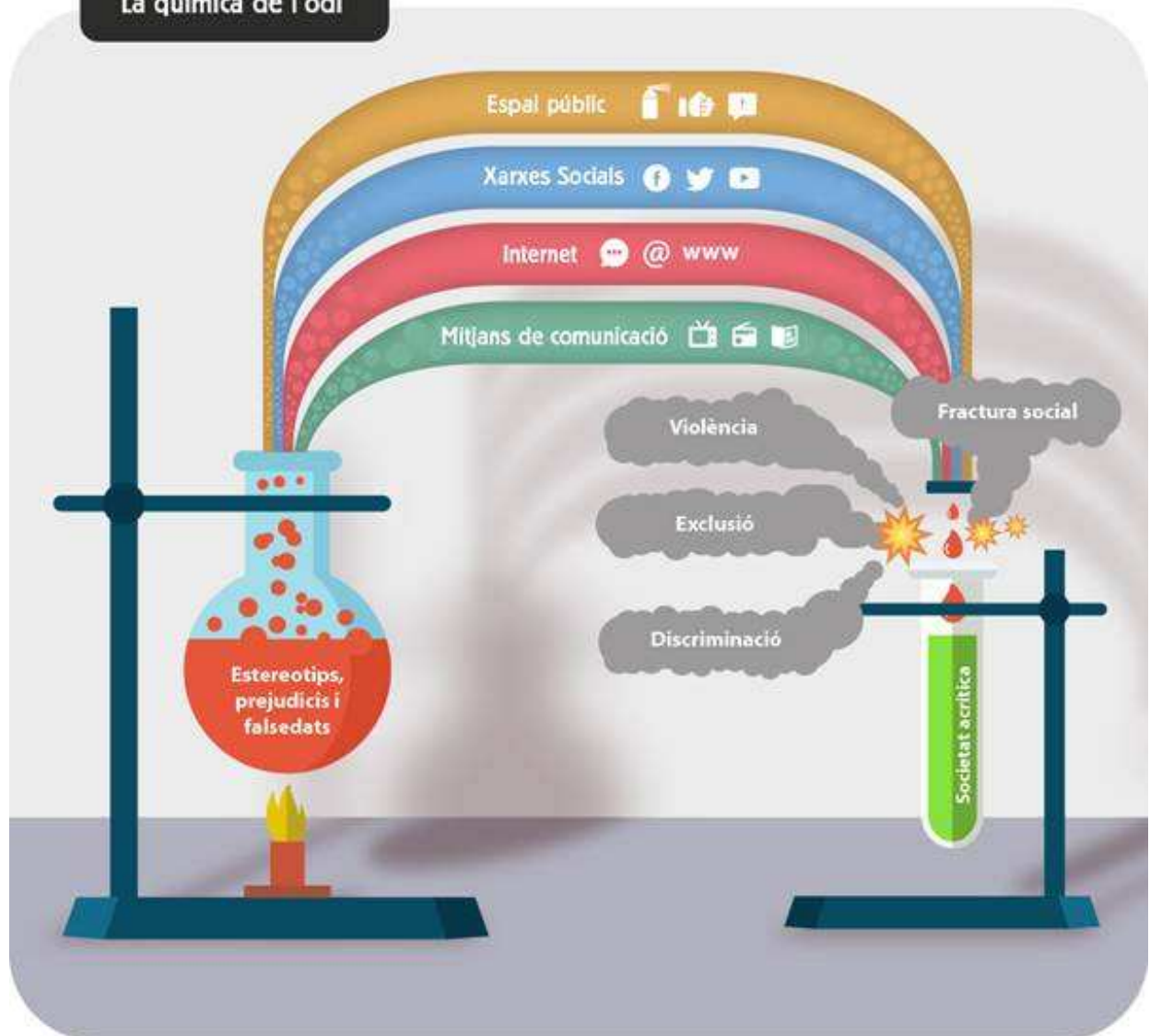
Combatem la intolerància a les xarxes

#VLC vs ODI

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

Campagna cedida per l'Ajuntament de Barcelona

La química de l'odi

Contra l'odi: no només dades

Els **estereotips i prejudicis** es troben a la base del discurs d'odi. Per tal de desmuntar-los, sovint utilitzem **dades objectives**, tot i que és molt fàcil que el nostre interlocutor les ignori quan no encaixen amb la seva visió del món.

Per això, si volem desmuntar els estereotips i prejudicis amb eficàcia, haurem d'anar més enllà de les evidències i les dades i mirar d'introduir els nostres arguments dins **una narrativa coherent**.

Mostra empatia

Pregunta, mostra interès, identifica les motivacions de la persona amb qui parles.

Planta la llavor del dubte

Qüestiona les generalitzacions i exageracions que es troben rere els estereotips i prejudicis.

Planteja una narrativa alternativa

Connecta les dades i arguments tot formant una narrativa, utilitzant metàfores i altres recursos narratius.

Per la gravetat dels seus efectes tant en les persones i comunitats que els patixen com en la societat en general, previndre el discurs d'odi és fonamental en les societats diverses.

Per a reduir la incidència de l'odi en la societat, cal un esforç conjunt per part d'actors socials específics –com l'Administració pública, els mitjans de comunicació, els partits polítics, l'acadèmia, les empreses, les entitats– així com de la ciutadania en general.

(Campanya cedida per l'Ajuntament de Barcelona)